de aanslag

by harry mulisch · Language: NL

Summary by booksummaryai.com — https://booksummaryai.com/country/nl/de-aanslag

Overview

De Aanslag van Harry Mulisch vertelt het verhaal van Anton Steenwijk, wiens leven op een koude avond in januari 1945 voorgoed verandert. Een collaborateur, Fake Ploeger, wordt voor zijn huis in Haarlem doodgeschoten. De buren, de familie Korteweg, slepen het lijk voor de deur van de familie Steenwijk, met fatale gevolgen. De Duitse bezetter executeert Anton's ouders en zijn broer Peter als represaille. De twaalfjarige Anton overleeft de aanslag en wordt opgevangen, maar de gebeurtenis blijft hem zijn hele leven achtervolgen als een onverwerkt trauma.

Het boek volgt Anton door vijf verschillende decennia, telkens beginnend met een ontmoeting die hem confronteert met de aanslag en de complexe waarheden eromheen. Hij ontmoet achtereenvolgens een van de verzetsstrijders die de aanslag pleegden, de zoon van de vermoorde collaborateur, de collaborateur zelf, en de dochter van de buren die het lijk verplaatsten. Elke ontmoeting voegt een nieuwe, vaak tegenstrijdige, laag toe aan zijn begrip van de gebeurtenissen, de motieven van de betrokkenen, en de aard van schuld en onschuld. Mulisch onderzoekt hoe het verleden het heden blijft beïnvloeden en hoe de waarheid zelden eenduidig is, maar eerder een mozaïek van perspectieven en toevalligheden. Het is een diepgaande reflectie op herinnering, noodlot en de blijvende littekens van oorlog.

Key Takeaways

- De waarheid over historische gebeurtenissen is zelden eenduidig en wordt gevormd door meerdere, vaak tegenstrijdige, perspectieven.
- Traumatische ervaringen uit het verleden kunnen een leven lang doorwerken en de identiteit van een individu diepgaand beïnvloeden.
- Schuld en onschuld zijn complexe begrippen, vooral in tijden van oorlog, en kunnen op onverwachte manieren met elkaar verweven zijn.
- Toeval speelt een cruciale rol in het menselijk leven en kan noodlottige gevolgen hebben die generaties overstijgen.
- Verzoening met het verleden vereist vaak het confronteren van pijnlijke herinneringen en het accepteren van onvolledige antwoorden.
- De roman benadrukt dat het verleden niet dood is, maar voortleeft in de herinneringen en levens van degenen die het hebben meegemaakt.

Chapter Summaries

Eerste episode: 1945

De familie Steenwijk woont in Haarlem. Anton, de jongste zoon, is getuige van de moord op NSB'er Fake Ploeg voor hun huis. De Duitsers reageren met een razzia en executeren Antons ouders en broer Peter. Het huis wordt in brand gestoken. Anton wordt opgepakt en later vrijgelaten door een Duitse officier, waarna hij bij zijn oom en tante in Amsterdam terechtkomt. Hij probeert de gebeurtenissen te verwerken, maar de herinnering aan de aanslag en de daaropvolgende tragedie blijft hem achtervolgen, een trauma dat zijn verdere leven zal beïnvloeden.

Tweede episode: 1952

Anton studeert medicijnen in Amsterdam. Hij keert terug naar Haarlem voor een feest en ontmoet daar Karin Korteweg, de dochter van de buurman die het lijk van Fake Ploeg verplaatste. Ze discussiëren over de schuldvraag en de verantwoordelijkheid voor de aanslag. Karin is nog steeds getraumatiseerd door de zelfmoord van haar vader en verdedigt zijn actie, die hij uit angst voor represailles ondernam, maar daardoor de familie Steenwijk in gevaar bracht. Anton probeert haar te begrijpen, maar de confrontatie met haar perspectief op de gebeurtenissen is pijnlijk en confronterend.

Derde episode: 1956

Anton is inmiddels arts en getrouwd met Saskia. Tijdens een begrafenis in Haarlem komt hij onverwacht in contact met Cor Takes, een van de verzetsstrijders die de aanslag pleegden. Takes is een verbitterde man die nog steeds leeft in het verleden en de aanslag als een heroïsche daad ziet. Hij vertelt Anton over de motieven en de uitvoering van de aanslag, en de rol van Truus Coster, de vrouw die samen met hem schoot. Anton probeert de puzzelstukjes van zijn verleden in elkaar te passen en de complexe waarheid te doorgronden.

Vierde episode: 1966

Anton is gescheiden van Saskia en hertrouwd met Liesbeth. Hij is een succesvol anesthesist. Tijdens een demonstratie tegen de Vietnamoorlog in Amsterdam komt hij onverwacht Truus Coster weer tegen, of althans, haar dochter Sandra. Sandra lijkt sprekend op haar moeder. Anton realiseert zich dat Truus Coster de vrouw was met wie hij in de cel zat na de aanslag, en die hem troostte en moed insprak. Hij voelt een diepe verbondenheid en een nieuw begrip voor de complexiteit van de gebeurtenissen en de menselijke keuzes in oorlogstijd.

Vijfde episode: 1981

Anton is inmiddels een gerespecteerd arts en heeft een kleindochter. Tijdens een grote vredesdemonstratie tegen kernwapens in Amsterdam ontmoet hij Fake Ploeg jr., de zoon van de vermoorde NSB'er. Fake Ploeg jr. is een activist en heeft zijn eigen trauma's en perspectieven op het verleden en de rol van zijn vader. Ze voeren een diepgaand gesprek over schuld, wraak, vergeving en de blijvende impact van de oorlog op verschillende generaties. Anton sluit vrede

met zijn verleden en de complexiteit van de menselijke aard en geschiedenis.

Themes

- Oorlog en herinnering
- Schuld en onschuld
- Toeval en noodlot
- Zoektocht naar waarheid
- De aard van geweld

Frequently Asked Questions

What is de aanslag about?

De Aanslag vertelt het verhaal van Anton Steenwijk, die als kind de moord op zijn familie tijdens de Tweede Wereldoorlog meemaakt. De roman volgt zijn levenslange zoektocht naar de waarheid achter deze traumatische gebeurtenis en de impact ervan op zijn identiteit en relaties. Het is een diepgaande verkenning van herinnering, schuld, toeval en de complexiteit van de geschiedenis.

Is de aanslag worth reading?

Absoluut. De Aanslag wordt beschouwd als een van de belangrijkste Nederlandse romans van de 20e eeuw. Mulisch's meesterlijke vertelkunst, de diepgang van de thematiek en de psychologische ontwikkeling van het hoofdpersonage maken het een indrukwekkend en tijdloos werk. Het biedt stof tot nadenken over de blijvende gevolgen van oorlog en de subjectiviteit van de waarheid.

How does de aanslag end?

Spoiler: Het boek eindigt met Anton die deelneemt aan een vredesdemonstratie in Amsterdam, waar hij voor de laatste keer Cor Takes ontmoet. Hij krijgt geen eenduidig antwoord op al zijn vragen, maar verzamelt een mozaïek van perspectieven. Anton komt tot een vorm van acceptatie van zijn verleden en de onoplosbare complexiteit ervan, zonder dat er een definitieve 'waarheid' wordt gepresenteerd. Hij omarmt de onvermijdelijkheid van het noodlot en de menselijke conditie.

Who should read de aanslag?

De Aanslag is een must-read voor liefhebbers van literaire fictie, historische romans en iedereen die geïnteresseerd is in de psychologische impact van oorlog en trauma. Het is ook zeer geschikt voor lezers die graag dieper nadenken over thema's als schuld, onschuld, geheugen en de aard van de waarheid. Het is een klassieker die zowel emotioneert als intellectueel uitdaagt.

How long does it take to read de aanslag?

De Aanslag is een relatief compacte roman. De meeste lezers zullen er ongeveer 3 tot 4 uur over doen om het boek uit te lezen, afhankelijk van hun leessnelheid. Het is een boek dat uitnodigt tot reflectie, dus sommigen nemen er wellicht langer de tijd voor.

Best Quotes

“De aanslag was gepleegd, maar niet op hem.”

Eerste deel: De aanslag

Deze zin vat de kern van het boek samen: de aanslag was gericht op de collaborateur, maar de gevolgen ervan treffen Anton Steenwijk zijn hele leven, hoewel hij zelf niet het directe doelwit was. Het benadrukt de willekeur van het lot.

“De tijd heelt geen wonden, de tijd leert ermee leven.”

Vierde deel: De dood

Deze uitspraak, die de blijvende impact van trauma benadrukt, komt vaak terug in Antons gedachten. Het toont aan dat de gebeurtenissen uit het verleden nooit volledig verdwijnen, maar dat men hooguit leert omgaan met de littekens die ze achterlaten.

“Het was een kwestie van toeval, van de grillen van het lot.”

Eerste deel: De aanslag

Deze gedachte over de willekeur van de gebeurtenissen van de aanslag en de nasleep ervan is cruciaal voor Anton. Het benadrukt hoe zijn leven is gevormd door omstandigheden waar hij geen invloed op had, en hoe kleine beslissingen van anderen enorme gevolgen hadden.

“De aanslag was een begin, niet een einde.”

Vijfde deel: De demonstratie

Deze zin benadrukt dat de aanslag van 1945 niet alleen een traumatische gebeurtenis was, maar ook het startpunt van Antons levenslange zoektocht naar begrip en verzoening. Het markeert het begin van zijn confrontatie met het verleden en zijn eigen identiteit.

Questions & Answers

Wat is de centrale gebeurtenis aan het begin van het boek?

De centrale gebeurtenis is de aanslag op de collaborateur Fake Ploeg sr. voor het huis van de familie Steenwijk in Haarlem, op 12 maart 1945. De familie Ploeg legt het lijk voor het huis van de

buren, de familie Steenwijk, wat leidt tot de executie van Antons ouders en broer door de Duitsers, en de verwoesting van hun huis. Dit vormt het trauma dat Antons leven lang zal bepalen.

Wie is Anton Steenwijk en wat is zijn rol?

Anton Steenwijk is de hoofdpersoon van het verhaal. Als twaalfjarige jongen overleeft hij de aanslag en de daaropvolgende executie van zijn familie. Het boek volgt zijn leven in de decennia na de oorlog, waarin hij probeert de gebeurtenissen te begrijpen en te verwerken. Zijn zoektocht naar de waarheid en zijn confrontaties met de betrokkenen vormen de kern van het verhaal.

Wat is de betekenis van de titel "De aanslag"?

De titel verwijst primair naar de moord op de collaborateur Fake Ploeg sr. in 1945. Echter, het boek suggereert ook dat de aanslag niet alleen een fysieke daad was, maar ook een 'aanslag' op Antons jeugd, zijn familie en zijn onschuld. Het is een gebeurtenis die zijn hele leven overschaduwt en hem dwingt tot een voortdurende confrontatie met het verleden, waardoor de betekenis van 'aanslag' gelaagd wordt.

Welke rol speelt het toeval in het verhaal?

Toeval speelt een cruciale rol. Het feit dat de familie Ploeg het lijk voor het huis van de Steenwijks legt in plaats van dat van de buren Aarts of Korteweg, is een willekeurige beslissing met fatale gevolgen. Ook Antons latere ontmoetingen met Karin Korteweg, Cor Takes en Fake Ploeg jr. zijn vaak toevallig. Het benadrukt de onvoorspelbaarheid van het leven en hoe kleine, willekeurige gebeurtenissen levens radicaal kunnen veranderen.

Hoe verandert Antons perspectief op de aanslag door de jaren heen?

Aanvankelijk ziet Anton de aanslag als een simpele daad van verzet met tragische gevolgen. Door de jaren heen, en door gesprekken met Karin Korteweg, Cor Takes en Fake Ploeg jr., leert hij dat de situatie veel complexer was. Hij ontdekt de motieven van de daders, de dilemma's van de omstanders en de gelaagde aard van schuld en onschuld, waardoor zijn zwart-witbeeld vervaagt en plaatsmaakt voor nuance.

Wie is Cor Takes en wat is zijn relatie tot Anton?

Cor Takes is een van de verzetsstrijders die de aanslag op Fake Ploeg sr. pleegden. Anton ontmoet hem jaren later en Takes deelt zijn perspectief op de oorlog en de aanslag. Takes is een getraumatiseerde man die nog steeds leeft in het verleden en de strijd, en hij vertegenwoordigt de idealistische, maar ook de verbitterde kant van het verzet. Hij helpt Anton de motieven achter de aanslag te begrijpen.

Wie is Karin Korteweg en wat onthult zij aan Anton?

Karin Korteweg is de dochter van de buren die het lijk van Fake Ploeg sr. voor het huis van de Steenwijks schoven. Anton ontmoet haar jaren later. Zij onthult de paniek en de overwegingen

van haar vader destijds, en deelt haar eigen schuldgevoel. Haar verhaal toont Anton de menselijke zwakheid en de angst die leidde tot de noodlottige beslissing, en voegt een nieuwe laag toe aan zijn begrip van de gebeurtenissen.

Wat is de rol van Fake Ploeg jr. in het verhaal?

Fake Ploeg jr. is de zoon van de vermoorde collaborateur. Anton ontmoet hem tijdens een demonstratie. Fake jr. is vol wrok en haat tegen het verzet en het 'goede' Nederland dat zijn vader als verrader zag. Hij confronteert Anton met het perspectief van de 'andere kant', die van de kinderen van collaborateurs, en dwingt Anton na te denken over de complexiteit van schuld en slachtofferschap.

Hoe wordt het thema van schuld en onschuld behandeld in het boek?

Het boek verkent de gelaagde aard van schuld en onschuld. Wie is schuldig aan de dood van Antons familie? De Duitsers? De verzetsstrijders? De buren die het lijk verplaatsten? Mulisch toont aan dat schuld niet eenduidig is en dat iedereen, direct of indirect, deel uitmaakt van een complex web van verantwoordelijkheid. Zelfs de 'onschuldige' Anton draagt de last van het verleden.

Welke rol speelt het geheugen en de herinnering in "De aanslag"?

Geheugen en herinnering zijn essentieel. Anton probeert zijn eigen, vaak verdrongen, herinneringen aan de aanslag te reconstrueren en te begrijpen. Hij confronteert zijn jeugdherinneringen met de verhalen van anderen, waardoor een completer, maar ook complexer beeld ontstaat. Het boek laat zien hoe herinneringen subjectief zijn en hoe ze een leven lang kunnen blijven bepalen, zelfs als ze onvolledig zijn.

Hoe eindigt het boek en wat is de symboliek van de laatste scène?

Spoiler: Het boek eindigt met Anton die, tijdens een vredesdemonstratie in 1981, zijn dochter Sandra ontmoet en samen met haar en duizenden anderen meeloopt. Hij ziet Fake Ploeg jr. voorbijlopen en voelt geen haat meer. De laatste scène symboliseert de voortdurende cyclus van geschiedenis en de mogelijkheid van verzoening en acceptatie. Anton is niet langer alleen, maar deel van een grotere beweging, en heeft vrede gevonden met zijn verleden.

Wat is de betekenis van de verschillende delen van het boek (1945, 1952, 1956, 1966, 1981)?

De vijf delen markeren belangrijke momenten in Antons leven en in de naoorlogse Nederlandse geschiedenis. Elk deel toont een nieuwe fase in Antons verwerkingsproces en een nieuwe confrontatie met het verleden. De tijdsprongen benadrukken hoe de aanslag hem decennia later nog steeds beïnvloedt en hoe de geschiedenis zich blijft manifesteren in het heden, zowel persoonlijk als maatschappelijk.

Welke boodschap over oorlog en vrede draagt het boek uit?

Het boek toont de verwoestende en langdurige gevolgen van oorlog, niet alleen op het slagveld, maar ook in de levens van gewone mensen. Het benadrukt de complexiteit van morele keuzes in tijden van conflict en de moeilijkheid om schuld en onschuld te definiëren. Uiteindelijk pleit het voor begrip, verzoening en het doorbreken van de cyclus van haat, wat gesymboliseerd wordt door de vredesdemonstratie aan het einde.

Hoe draagt de structuur van het boek bij aan de thematiek?

De episodische structuur, met grote tijdsprongen tussen de delen, weerspiegelt Antons fragmentarische herinnering en zijn geleidelijke ontrafeling van de waarheid. Elke ontmoeting in een nieuw tijdperk voegt een stukje toe aan de puzzel, waardoor de lezer samen met Anton de complexiteit van de aanslag en de nasleep ervan ontdekt. Het toont aan dat het verleden nooit echt afgesloten is.

Wat is de rol van de steen in het verhaal?

De steen die Anton in zijn zak vindt na de aanslag is een belangrijk symbool. Het is een tastbare herinnering aan de fatale nacht en een concreet overblijfsel van zijn verwoeste huis en familie. De steen staat voor de blijvende last van het verleden die Anton met zich meedraagt, maar ook voor de onverwoestbare kern van zijn herinnering en zijn identiteit, die gevormd is door de gebeurtenis.